

Η δολοφονία του Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου ήταν το έναυσμα, το «εκλυτικόν αίτιον» για την εξέγερση των μαθητών, των φοιτητών και ευρύτερα της ελληνικής νεολαίας. Η δολοφονία του παιδιού ήταν το έναυσμα. Όμως οι αιτίες πηγαίνουν πολύ βαθιά, στις ενδογενείς αντιφάσεις της ελληνικής κοινωνίας.

Τα γεγονότα των τελευταίων ημερών δεν είναι «μπάχαλο». Είναι εξέγερση μιας νεολαίας απογοητευμένης και οργισμένης. Οι αιτίες –σε πρώτη προσέγγιση– είναι γνωστές και έχουν επισημανθεί: Ανεργία. 20% του πληθυσμού κάτω από το όριο φτώχειας. Ημερομίσθια των 40 και 50 ευρώ. Μισθοί των 500, 600 και 700 ευρώ. Ειδικά: πτυχία ανεργίας ή ετεροαπασχόλησης. Αφόρητες συνθήκες ζωής, ειδικά στο καρκίνωμα της Αθήνας, η οποία κατέχει το θλιβερό παγκόσμιο ρεκόρ να «φιλοξενεί» τον μισό πληθυσμό της χώρας. Διάρρηξη των κοινωνικών σχέσεων. Μοναξιά. Ο ανταγωνισμός, κυρίαρχη και θεσμοθετημένη κοινωνική σχέση.

Ποιο ορίζοντα βλέπουν λοιπόν μπροστά τους οι νέοι; Στις κοινωνίες του όψιμου καπιταλισμού –και στην ελληνική με τις ιδιαιτερότητές της– καταστρέφεται ό,τι κατέκτησε ο άνθρωπος με αγώνες στην πορεία της ιστορίας. Αν δεχτούμε τον ορισμό του Μαρξ, ότι η ουσία του ανθρώπου καθορίζεται από το σύνολο των κοινωνικών των σχέσεων, τότε καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι σε μια κοινωνία όπου τα πάντα μετρούνται με «την αισχρή ανταλλαγή τοις μετρητοίς», η ιστορικά κατακτημένη ουσία του ανθρώπου εξαχνώνεται. Το άτομο μένει μετέωρο σε έναν κόσμο ανταγωνιστικό, ακατανόητο και χωρίς ελπίδα. Τα συνθήματα που κυριάρχησαν αυτές τις μέρες απηχούν τις προηγούμενες διαπιστώσεις.

Τα προηγούμενα ισχύουν –λιγότερο ή περισσότερο– για όλες τις κεφαλαιοκρατικές κοινωνίες, εξ ου και ο φόβος των Ευρωπαίων για νέες εξεγέρσεις απ' αφορμή την εξέγερση της ελληνικής νεολαίας. Αλλά η χώρα μας έχει και τα δικά της «προνόμια», συνέπειες της καθυστερημένης και ανώμαλης καπιταλιστικής ανάπτυξης. Συγκεκριμένα: Η Ελλάδα ήταν βασικά μια «καθυστερημένη» αγροτική χώρα. Μέρος της οικονομίας και του εργατικού δυναμικού της καταστράφηκε με την κατοχή και τον εμφύλιο. Η αναρχική, απρογραμματίστη και ραγδαία οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη που ακολούθησε, πραγματοποιήθηκε σε βάρος των «δύο μόλιμων πηγών του πλούτου: της γης και των ανθρώπων». Τα ορεινά και ημιορεινά χωριά άδειασαν, με τη βία ή εξ αιτίας της φτώχειας και η οικονομία τους καταστράφηκε. Αντίστοιχα γιγαντώθηκαν οι σημερινές φρικαλέες τερατουπόλεις με τις γνωστές συνέπειες. Μέσα απ' αυτή τη διαδικασία καταστροφής και ανάπτυξης, οξύνθηκαν οι κοινωνικές αντιθέσεις και ειδικά η αντίθεση φτώχειας-πλούτου. Η μεταπολεμική κεφαλαιοκρατική συσσώρευση πραγματοποιήθηκε σε βάρος και της αγροτικής και της εργατικής τάξης: άθλια ημερομίσθια, άθλιοι μισθοί και αντίστοιχα, τιμές των αγροτικών προϊόντων κάτω από την αξία τους. Έτσι, όσοι νέοι δεν εγκατέλειψαν για πολιτικούς λόγους τα χωριά τους, κατέφυγαν στις πόλεις ελπίζοντας σε καλύτερες ημέρες!

Νέο πλέγμα αντιθέσεων: παλαιοί προλετάριοι και αγρότες-μέτοικοι, αγωνίζονταν να επιβιώσουν, και αν μπορέσουν, να περάσουν στην κατηγορία των μικροαστών – και ένα ποσοστό τα κατάφερε. Από την άλλη πλευρά αναπτύχθηκε μια νέα μεγαλοαστική τάξη από τους μαυραγορίτες της κατοχής, τους ωφελημένους από τον εμφύλιο, τους εκλεκτούς της Χούντας, αλλά και από τους αετονύχηδες της λεγόμενης μεταπολίτευσης. Μια αστική και μεγαλοαστική τάξη χυδαία, ματαιόδοξη, επιδειξιμανής, αδίστακτη, διαπλεκόμενη με κάθε εξουσία. Δημόσια έργα, εξοπλισμοί, χαριστικά δάνεια, φοροαπαλλαγές, κανόνας το «άρπαξε να φας» και οι συνέπειες: Σκάνδαλα του ΠΑΣΟΚ (ατιμώρητα), σκάνδαλα της ΝΔ (ατιμώρητα), χρηματιστηριακή φούσκα, σκάνδαλο της Vodafone που έφτασε να κατασκοπεύει και τον πρωθυπουργό και το οποίο «κουκουλώθηκε», σκάνδαλο του ΥΠΠΟ (Ζαχόπουλος), σκάνδαλο της Ζήμενς, σκάνδαλα ιερωμένων (Βατοπέδιο, Μονή Τοπλού κ.λπ.), υπουργοί που παραβιάζουν τους νόμους τους, συγγε-

νείς υπουργών μπλεγμένοι σε σκάνδαλα, και άλλα μικρότερα ων ουκ έστιν αριθμός. Σήψη και κρίση. Αλλά: «το ψάρι βρωμάει από το κεφάλι».

Λοιπόν; Λοιπόν οι μαθητές και οι φοιτητές «τα ξέρουν όλα». Τα ξέρουν και αγδιάζουν. Και οργίζονται. Και τείνουν να μην πιστεύουν σε τίποτε. Και φθάνουν να περιφρονούν την πολιτική, τους πολιτικούς και τα κόμματα. Όλοι ίδιοι είναι! Συνολικά: ζούμε μια οικονομική, κοινωνική, πολιτική κρίση και αντίστοιχα μια κρίση αξιών. Και οι νέοι; Άλλοι «τη βρίσκουν» στο ποδόσφαιρο (σύγχρονο όπιο των λαών). Άλλοι στη θρησκεία (ψυχή ενός κόσμου χωρίς ψυχή). Άλλοι στον φιλοσοφικό μηδενισμό. Αλλά τα γεγονότα που ζούμε αυτές τις μέρες, αποδεικνύουν ότι η παρακμή, η σήψη και η απογοήτευση δεν έχουν νεκρώσει όλους τους ιστούς του κοινωνικού σώματος. Οι νέοι απογοητεύονται. Δεν βρίσκουν κάποιο σημείο προσανατολισμού. Όμως αναζητούν, οργίζονται, δεν θέλουν να αφήσουν τη ζωή τους να πάει χαμένη. Και κάποια στιγμή περισσεύει η οργή. Ξεχύνονται στους δρόμους γεμάτοι οργή και περιφρόνηση, αλλά και ταυτόχρονα διεκδικώντας μια ζωή που αξίζει να τη ζήσουν.

Και το Κράτος; Το κράτος «μας» πάντα αντιμετώπισε το πιο ζωντανό κομμάτι της νεολαίας σαν εχθρό. Ας πάμε πενήντα χρόνια πίσω: Στις τεράστιες διαδηλώσεις για την Κύπρο. Οι «αύρες» μας ράντιζαν τότε με χημικά. Τα «όργανα της τάξεως» μας αντιμετώπιζαν με τα κλομπς και τις κλωτσιές. Μετά από μια διαδήλωση, δολοφόνησαν δυο νέους στα Εξάρχεια. Τότε που κράτος και παρακράτος προετοίμαζαν τη δικτατορία, δολοφόνησαν τον Σωτήρη Πέτρουλα. Η Χούντα συνέχισε με βασανιστήρια, εξαφανίσεις και δολοφονίες. Και μετά την πτώση της Χούντας και την αποκατάσταση των κοινοβουλευτικών θεσμών; Μετρήστε τη σειρά των δολοφονημένων νέων. Τελευταίος ο Αλέξανδρος Γρηγορόπουλος!

Γιατί αυτή η μανία εναντίον των πιο έξυπνων, των πιο ευαίσθητων και των πιο ζωντανών νέων; Επειδή στο κράτος δεν έγινε ποτέ «κάθαρση» και το παρακράτος συνεχίζει να υπάρχει και να δρα στα σκοτάδια της πιο μαύρης πραγματικότητας της κοινωνίας. Οι στρατοδίκες και οι άθρωποι του παρακράτους του εμφυλίου και μετά, ετελεύτησαν βιολογικά. Αλλά οι πυρήνες και οι διάδοχοί τους επιβιώνουν μεταλλασσόμενοι και μένοντας ίδιοι: εχθροί του λαού. Και με ποια κριτήρια επιλέγονται σήμερα οι αστυνομικοί και με ποια ιδεολογία διαπαιδαγωγούνται;

Ποιες είναι λοιπόν οι συνέπειες; Η κρίση των αστικών δημοκρατιών στο μεσοπόλεμο έθρεψε τα φασιστικά κινήματα. Η σημερινή κρίση, με την απαξίωση των θεσμών, εκτρέφει νέες μορφές αντιδραστικού εθνικισμού, μυστικισμού, αντιδραστικού ρομαντισμού, φασιστικής νοοτροπίας. Υπόσχεται να πραγματοποιήσει ανεκπλήρωτες ελπίδες. Αλλά την ίδια στιγμή ξυπνά και τις υγιείς δυνάμεις της κοινωνίας. Και τότε επεμβαίνουν τα ασφυξιογόνα, τα χημικά, τα γκλομπς και τα περίστροφα!

Η εξέγερση των νέων δεν είναι «μπάχαλο». Αν θέλει η αστυνομία να βρει ποιοι σπάνε βιτρίνες, ας αναζητήσει τους δράστες σε ανεγκέφαλους που νομίζουν πως είναι αναρχικοί (ο αναρχισμός είναι μια ουτοπική-ανθρωπιστική ιδεολογία) αλλά και σ' αυτούς που συνομιλούν φιλικά, ένστολοι ή μη, με εκείνους που κρατούν λοστούς και σπάνε βιτρίνες.

Και η Αριστερά; Φτώχεια μέσα στον πλούτο! Πόλεμοι! Αυταρχικό κράτος! Αυτά είναι τρία προβλήματα, απέναντι στα οποία έπρεπε να βρει τρόπους κοινής δράσης. Η ευθύνη της πολυδιάσπασης της Αριστεράς είναι ιστορική. Αλλά ιδιαίτερα βαρύνει την ηγεσία του ΚΚΕ, η οποία βρήκε ως «επαναστατική» στρατηγική, την επιστροφή σε ένα ηρωικό, αλλά ιστορικά, από μια άποψη, καταδικασμένο παρελθόν. Η Αριστερά θα απαντήσει, θεωρητικά και πρακτικά στα ερωτήματα για το μέλλον; (Το κείμενο αυτό δημοσιεύθηκε στην Ελευθεροτυπία, 23/12).

Ευτύχης Μπιτσάκης

Υ.Γ. Για την οικογένεια του Αλέξανδρου: Θα θυμόμαστε πάντα το παιδί σας με αγάπη και θλίψη.